

BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/664

Karar Tarihi : 17/9/2013

Başkan : Serruh KALELİ
Üyeler : Nuri NECİPOĞLU
Hicabi DURSUN
Erdal TERCAN
Zühtü ARSLAN
Raportör : Mustafa BAYSAL
Başvurucu : Nevruz BOZKURT
Vekili : Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabul edilmemiş olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlanmış ve başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun olmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 17/7/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında 11/2/1999 tarih ve E.1999/137 sayılı iddianameyle devletin istiklalini tenkise, birliğini bozmaya, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf fiil işlediği iddiasıyla 765 sayılı

mülga Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi gereğince cezalandırılması talebiyle dava açılmıştır.

6. Davanın görüldüğü İstanbul 3 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM), 14/5/2003 tarih ve E.1999/44, K.2003/145 sayılı kararla başvurusunun 765 sayılı Kanun'un 125., 59., 31., 33. ve 40. maddeleri uyarınca neticeten müebbet ağır hapis cezası ile teczivesine karar vermiş ve bu karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 28/3/2005 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

7. Başvurucu bu hüküm konusu yargılama sürecine ilişkin olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5., 6., 13. ve 14. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmek suretiyle 31/5/2004 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur.

8. 27335/04 nolu bu başvuruyla ilgili olarak AİHM, 1/3/2011 tarihinde vermiş olduğu kararda, Sözleşme'nin 6. maddesinin, yargılamayı yapan DGM'nin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle birinci fıkrasının; gözetiminde iken avukat yardımından yararlandırılmamış olması nedeniyle birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak üçüncü fıkrasının c) bendinin; savcılık görüşünün başvurucuya tebliğ edilmemiş olması nedeniyle yine birinci fıkrasının ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir.

9. Başvurucu 5/4/2012 havale tarihli dilekçe ile AİHM'in ihlal kararını gerekçe göstermek suretiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

10. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 5271 sayılı Kanun'un 311. ve 318. maddeleri çerçevesinde dosya üzerinden yapmış olduğu ilk incelemede, 15/6/2012 tarih ve Dosya no. 1999/44 ve 2012/276 Değişik İş sayılı kararla, talebin kabule değer olduğuna karar vermiş, daha sonra 1/10/2012 tarihinde ise Dosya no.2012/209, K.2012/276 sayılı kararla, yargılamanın yenilenmesi talebinin esassız olması nedeniyle reddetmiştir.

11. Gerekçede, "başvurucunun savunmasının 3 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesince 9/7/1999 tarihinde yapılan duruşmada alındığı, mahkeme heyetinde yasal değişikliğin yapılması nedeniyle askeri hâkimin yer almadığı, başvurusunun dosyada bulunan delillere karşı beyanının da bu celsede saptandığı, yasal değişiklik sonrasında başvuru ile ilgili işlemlerin yapılması ve kararın askeri hakim üyenin bulunmadığı heyet tarafından verilmesi nedeniyle yasalarla kurulan ve anayasal olarak güvence altına alınan mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa eden hakimlerin oluşturduğu mahkeme tarafından yapılan işlemler ile verilen karar nedeniyle bağımsız ve tarafsız olmayan mahkemeye verilen bir karar olduğuna ilişkin iddianın yeterli derecede doğrulanmadığı, 30/4/1999 tarihli oturumda Cahit TEKİN'in mağdur sıfatıyla alınan beyanında "hükümlü Orhan ÇAÇAN'ı öldürülen babası Mehmet Şirin TEKİN'i silahla ateş etmek suretiyle öldüren kişilerden birisi olarak açıkça ve göstererek teşhis ettiği", daha sonra Cahit TEKİN'in 24/9/1999'da mahkemeye dilekçe vererek yeniden ifade vermek istediğini beyan ettiği, ancak adresini aynı dilekçede bildirmediği, bunun üzerine mahkememizce hükümlü Orhan ÇAÇAN vekilinin de beyanları nazara alınarak Cahit TEKİN'in yeniden dinlenmesine karar verildiği, Cahit TEKİN'in 30/4/1999 tarihli oturumda kendisinin ifade ettiği adresinden araştırılmasına rağmen bulunamaması üzerine 11/2/2000 tarihinde önceki beyanları da nazara alınarak yeniden dinlenmesinden vazgeçildiği, böylelikle mağdur Cahit TEKİN'in mahkemeye sunduğu 24/9/1999 tarihli dilekçesinde ileri sürdüğü "olay sırasında Orhan ÇAÇAN'ı görmedim, teşhis etmedim, polisle ne yazdıysa kabul ettim." biçimindeki anlatımlarına itibar etmenin, beyanın mahkeme huzurunda alınmış

olmasına göre mümkün olmadığı, bu itibarla mahkemenin hükümlü Orhan ÇAÇAN aleyhine kurduğu hükümden dayanak kabul edilen Cahit TEKİN'in beyanlarının "gerçek dışı olarak kasıt veya ihmal ile alınan beyan" kapsamında ve "yargılamanın yenilenmesini sağlayacak iddiaların yeterli derecede doğrulandığı" biçiminde değerlendirilemeyeceği" ifade edilerek talepte açıklanan sebeplerin duruşma açılmasına yeterli delil kuvveti taşımadığı, yasal mevzuat değişikliği sonrası askeri hakim üye bulunmayan, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa eden hakimlerden oluşan mahkemenin hükmüne dayanak kabul ettiği beyanın sakatlandığını gösterir yeni bir bulgu da gösterilmediği anlaşılmalı yargılamanın yenilenmesi istemi esasız olması nedeniyle reddine yönelik hüküm kurulduğu" belirtilmiştir.

12. Bu karara karşı başvuru İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine 30/10/2012 tarihli dilekçe ile itiraz etmiştir.

13. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 12/11/2012 tarih ve 2012/1113 Değişik iş sayılı kararıyla, "İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 01.10.2012 tarih, 2012/209 esas ve 2012/276 sayılı kararında usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığından " bahisle itirazın reddine karar vermiştir.

14. Karar başvuru vekiline 6/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Kesinleşen bir hükümlü sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

f) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

(2) Birinci fıkranın (f) bendi hükümleri, 4.2.2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile, 4.2.2003 tarihinden sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır."

16. Anılan Kanun'un 319. ve 321. maddeleri şöyledir:

"Madde 319 – (1) Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş veya bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise, bu istem kabule değer görülmemekle reddedilir.

(2) Aksi hâlde yargılamanın yenilenmesi istemi, bir diyeceği varsa yedi gün içinde bildirmek üzere Cumhuriyet savcısı ve ilgili tarafa tebliğ olunur.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

Madde 321 – (1) Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddialar, yeterli derecede doğrulanmaz veya 311 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hâllerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa, yargılamanın yenilenmesi istemi esasız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilir.

(2) Aksi hâlde mahkeme, yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verir.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruçunun 7/1/2013 tarih ve 2013/664 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruçunun İddiaları

18. Başvuruçunun, hakkında verilen yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine ilişkin kararın gerekçesiz olduğunu, itiraz üzerine İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararın da gerekçesiz olduğu ve itirazının duruşmasız bir şekilde reddedildiğini, böylece adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini, uygulamada AİHM’in ihlal kararı sonrası yargılamanın yenilenmesine karar verildiğine dair örnekler bulunmasına rağmen kendi talebinin reddedilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek Anayasa’nın 2., 10., 36. ve 141. maddeleriyle AİHS’nin 1., 6., 13. ve 14. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve maddi ve manevi zararların tazmini ile ücretler ve masrafların kamu tarafından ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

20. Anılan kanuni düzenlemeden de anlaşıldığı üzere Anayasa Mahkemesi, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verebilir. Başvuruçunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret olan ya da temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (B. No: 2012/665, § 20, 13/6/2013).

21. Başvuruçunun, AİHM’in ihlal kararı üzerine yapmış olduğu yargılamanın yenilenmesi isteminin reddedildiğini, ret kararıyla buna itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olduğunu, itiraz incelemesinin duruşmasız yapıldığını bu nedenlerle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Başvurucu ihlal kararının kesinleşmesi sonrası süresinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, fakat bu talep, daha önce verilen kararı değiştirmeyi gerektirecek yeterli bir sebep bulunmadığından Mahkemece duruşma açılmaksızın istemin esassız olması gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi gerekir.

23. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22). AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir."

25. AİHS'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının kapsamı medeni haklara ilişkin bir uyuşmazlığın karara bağlanması ile ceza alanındaki bir suç isnadı konularıyla sınırlandırılmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi dosya kapsamında yer alan olay ve olgular ışığında başvuru konusu şikayetin hukukî nitelemesini ve Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamını belirleme yetkisine sahip olup, yargılamanın yenilenmesini de bu kapsamda değerlendirmiştir.

26. Başvurucu öncelikle yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karar ile bu karara karşı yaptığı itirazın gereksiz olarak verildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

29. Yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi başvuru talebini temelsiz bularak reddetmiş ve niçin temelsiz bulunduğunu kararında açıklamıştır (Bkz. § 12). Bu karara karşı yapılan itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır

Ceza Mahkemesi de “*kararda usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığından*” bahisle itirazı reddetmiştir. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi red kararında, hükme ulaşmayı sağlayan olay, bunların sebepleri ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapıldığı ve gerekçeye temel oluşturduğu, itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararında ise detaylı bir açıklama bulunmamakla birlikte İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına dayanak gerekçelerin yeterli bulunduğu anlaşılmalıdır. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkı yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu yöndeki iddiası “*açıkça dayanaktan yoksun*” bulunmuştur.

30. Ayrıca başvuru itiraz incelemesinin duruşmasız olarak yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.”

32. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birisi de Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Yargılamanın açıklığı ilkesinin amacı adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiligi önlemektir. Bu yönüyle hukuk devletinin en önemli gerçekleştirme araçlarından birisini oluşturur. Özellikle ceza davalarında yargılamanın duruşmalı ve aleni yapılması silahların eşitliği ilkesinin ve savunma haklarının güvencesini oluşturur. Ancak bu her türlü yargılamanın mutlaka duruşmalı yapılması zorunluluğu anlamına gelmez. Adil yargılama ilkelerine uyulmak şartıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulması ve duruşma yapılmaksızın karara bağlanması anayasal hakların ihlalinin oluşturmaz. Özellikle ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin tarafların iddia veya savunmaları yazılı olarak alındıktan sonra dosya üzerinden yapılması halinde adil yargılanma hakkının ihlalden söz edilemez.

33. Somut olayda başvurunun, yazılı olarak mahkemeye sunduğu yargılamanın yenilenmesi talebini değerlendiren ve mahkemesince “*esassız olması*” gerekçesiyle reddedilen karar aleyhine yaptığı itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin de duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden inceleme yaparak karar vermiş olmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Yargılamanın yenilenmesi olağanüstü bir kanun yolu olup bu yolun hangi hallerde açılacağı 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinde açıkça düzenlenmiş ve aynı Kanun'un 321. maddesinde yeniden yargılanma talebinin esassız olması halinde talebin duruşmasız olarak reddedileceği hükme bağlanmıştır. Bireyin suç işleyip işlemediğiyle ilişkili olamayan böyle bir incelemenin duruşma açılmadan yapılmış olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının bir ihlalin olmadığı açık olduğundan “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**, yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına, 17/9/2013 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Zühtü ARSLAN